

20.
2. D. B. V.

DE

IMPRUDENTI
MEDICATIONE
MULTORUM MOR-
BORUM CAUSA,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO CAROLO,
BORVSSIÆ PRINCIPE, MARCHIONE BRAN-
DENBURGICO, RELIQUA,

PRÆSIDE

FRIDERICO HOFFMANNO,
COLLEGII MEDICI h. t. DECANO,

PRO DOCTORIS GRADU

publice disputabit

AUGUSTUS GOTTLIEB KUPFFER

Strauchenf. Misnicus,

ad diem

Septembris MDCCXV.

H. L. Q. C.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

22

IMPRUDENTI
MEDICATIONE
MISTUMI MOR
LAPTE CAUSA
REGIOE HESSENTINIS
D. N. S. CAROLO
DORVILLE RENNOE MARCHIONE BRAN
D. N. S. FELIX
FR. ERNESTO
FRIDERICO HOFFMANNO
COLLEGIUM MEDICAE & CHIRURGIAE
PRO DOCTORIS GRADU
AUGUSTUS GOTTLIEBKUNTER
6. Augusti 1784
HABE OLYMPIUM
THE CHRISTOPH ANDREAS ZETTLER, SCULPTOR

DISSERTATIO SOLENNIS MEDICA
DE
IMPRUDENTI MEDICATIONE
MULTORUM MORBORUM CAUSA.

§. I.

Vando imprudentem & præposteram medicationem multorum morborum, imò mortis causam statuo, verendum utique mihi est, ut nonnulli in id incidant, me vel univèrsæ artis certitudinem in dubium vocare, vel in medicorum ordinem injurium esse velle. At

vero mihi nulla artium majori veritatis fundamento niti videtur, præterquam medicina, eo, quod naturæ ordinem, qui nunquam non immutabilis est, pro principio agnoscit, & observatione eorum, quæ nocent vel profunt, & denique solido medici judicio continetur. Ceterum qui me measque vivendi rationes exploratas habet, is optime scit, me ab ejusmodi criminandi moribus esse alienissimum, cum per omnem meam ætatem nihil magis optaverim, quam ut concordia in medicina valeat vigeatque. Hujus rei evidens testimonium

A 2

non

non pauca numero scripta mea, edent, clarissimeque comprobabunt, me nullius unquam opiniones acerbiori stylo perstrinxisse, sed potius ipsum ingentes inquietorū animorum insultus patienti & æquisimo animo semper tulisse. Neque unquam facile ulli practicoꝝ, propter errores in praxi admissos, gravis vel injurius fui, sed ubi vel officii vel conscientia, aut summæ salutis ratio, ut de quibusdam monerem, deposcebat; erranti, qua potuit fieri comitate, monstrare viam allaboravi, nunquam mihi persuadens ex saluberrimis admonitionibus tantum periculi subnasci posse, quantum viri boni subinde experiuntur. Illud tamen, si libere dicere & non dissimulare velimus, evidentissimum est & res ipsa monstrat, nullam artem tantæ hominum ignorantia & tam magnis & tam ingentibus periculis & malis patere, quam eam, quæ mortalium vitam & sanitatem, qua nihil est præstabilibus, procurat. Equidem innumerabilis est practicoꝝ copia; sed paucissimi sunt re & opere medici. Plurimi, non tantum ex vulgo, sed etiam ex doctioribus, medicina summam nec capiunt, nec intelligunt. Omnes in suis operibus ad experientiam confugere cernimus, quæ ipsis talis est, ut, si quando semel vel iterum faustum a medicina in morbo propulsando effectum percipiunt, protinus remedio virtutem hunc morbum certo sanandi inesse, sibi persuasum habeant. Hinc, si quis simili morbo laborare dicitur, confestim eandem medicinam in usum adhibent: rarius tamen simili effectu. Nihil autem magis medicis imponere, quam experientiam, solere, res ipsa ostendit. Tot enim sunt diversi medicamentorum effectus & experientia, quot sunt corpora, quæ ratione

MULTORUM MORBORUM CAUSA. 5

ratione temperamenti, ætatis, consuetudinis, victus, climatum, anni temporum, ceterorumque mirum inter se differunt; neque una semper ejusdem morbi est causa, status, conditio ac tempus. Et quid familiarius in praxi medica occurrit, quam quod duo medici circa idem remedium in morbo adhibendum diverfas, imo plane contrarias habeant sententias, & uterque ad experientiam seu observationem crebriorem concurrat?

§. II.

Tametsi vero experientia, accurate notatis omnibus circumstantiis, magni usus sit; quia tamen tantummodo particularis est, & tanta differentia individuum & circumstantiarum observatur: hinc plures hominum ætates veræ in morbis experientiæ non sufficerent enodandæ. Pœtius itaque alia ineunda est in medicina via, quam pauci norunt & intelligunt, videlicet ex iis, quæ sensu & experientia longa comperta sunt: ratio universales regulas & leges medendi elicere debet: deinde medicum accurate individuum naturam, morborum statum, causas, tempora, virtutes alimentorum & medicamentorum exquisite pernoscere oportet. Tum omnibus circumstantiis, quas morborum historia accuratior communicabit, bene consideratis prudenti deliberatione & solido judicio universalia applicare, & ex hisce methodum, qua æger sanandus est, invenire debet, quæ remediorum genera, dosim, ordinem, tempus adhibendi & regimen recte tradat ac explicet. Quam pauci vero sunt medici, qui ex particulari experientia universalia extrahere norunt? quam pauci in praxi attendunt ad morborum historiam & exquisitam omnium circumstantiarum rationem?

tionem? quam pauci differentiam corporum perspetam habent? quam pauci morborum causas & occasionem medendi norunt? quam pauci denique sunt, qui deliberatione, consilio ac iudicio in curationibus utuntur & cum prudentia & solida ratione medicamenta adplicant? quam pauci numero rursus verum usum & abusum medicamentorum distinguere sciunt? & quam pauci sunt, qui leges quibus natura in medendo utitur accurate observant & imitantur.

§. III.

Ex quibus intelligi potest, medicinam non tam facilem & experimenti esse rem, sed magnam scientiã & acre quoque iudicium desiderare. Unde non mirum, quod his destituti vulgares illi practici perversa sua methodo & remedium abusu tanta mala, morbos, imo & mortem miserissime subinde hominibus inferant. Scio atque in cogitando mœrore augeor, quando animo perpendo, quam gravia mala, præstantissimis alias remediis, imprudentes practici ægrotantibus invehant. Possẽm certe de morbis & damnis a medicis inductis, quæ mihi adhuc in recenti memoria hærent, ingens volumen componere, nisi res esset odiosissima: nihilominus tamen, quia secundum *Plautum Trinummi. Act. I. Scena II. Nota mala res optima sunt*, quia quæ nocent, etiam prosunt & docent. Quare, utique ex iis observationibus, ubi male & non ex voto cessit medicina, ingens lumen & incrementum arti nostræ salutaris accedit. Ex aliorum enim periculis optime sapimus & cautiore reddimur. Igitur operæ pretium & non alienum a nostro instituto erit, in præsentem ostendere, quomodo imprudens medicatio multorum morborum origo & causa esse possit. Cum vero in quibusdam observationibus re-

cea-

cenſendis erimus occupati, ſtudio ſpeciales & quæ ad perſonas pertinent circumſtantias præterire volumus, quia veritas in hiſce tanto magis odioſa ſolet eſſe, quanto eſt plenior. Nunquam enim noſter eſt animus in ullius hominis vel medici famam injurium eſſe: errantibus tamen monſtranda eſt via, ſalebræ in praxi detegendæ & offuſa menti caligo abſtergenda eſt.

§. IV.

Ut vero in præſenti tractatione ordo quidam obſervetur, placet initium facere a recenſendis iis damnis, quæ ex venæ ſectiõne omiſſa vel male adminiſtrata ſuborta annotavimus. Si ullum auxilium tam operationis celeritate & ſecuritate, quam utilitate & tolerantia facilitate commendandum eſt: certe eſt venarum ſectio, cujus eximiam in medendo efficaciam præter veterum teſtimonia longus & comprobatus uſus abundantiffime oſtendit. Nihilominus medicorum & imprudentia & temeritate ſubinde pervertitur, id quod ſequentes obſervationes ſatis confirmare videntur. Fuit nempe vidua ſanguine plena in optimo ætatis flore conſtituta, habitus corporis ſpongioſi, facie rubicunda: hæc ſingulis annis per longum temporis ſpatium bis vel ter venam incidi curavit & optime ſe habuit, poſtea ex menſibus paucioribus redditis, pedes tumefcere incipiunt, hinc venæ ſectio, metu exinde ſecutura cachexia, diſſuadetur. Elapſo anno incidit in febrem cum magnis artuum doloribus, & dolore ac rubore fere totum corpus adſicitur, interea venæ ſectio omittitur, ſequitur maxima ſanguinis ad caput congeſtio, unde delirium, & mors. Quandocunque itaque ſagax & peritus medicus principales has circumſtantias probe animo ſuo perpendit, vix aliter poterit concludere, quam omiſſam

8 DISS. DE IMPRUDENTI MEDICATIONE

missam per annum & ultra venæ sectionem status plethorico-cacoehymici & sequentis morbi fuisse causam, cujus vehementiæ sine dubio quoque matura venæ sectione medicus potuisset occurrere. Supervacaneus hic omnis fuit metus cachexiæ vel hydropis, quia pedes transitu ortus fuit.

§. V.

Placet quoque ulterius ex sexu nobiliori utilem circa præsens negotium observationem inferere. Vir triginta & aliquot annorum, habitu corporis spongioso præditus, sanguineæ complexionis, ante anni dimidium incipientes habuit hæmorrhoides, diætæ lautiori & vinosæ deditus, tandem incidit in diros cruciatus ac dolores, quibus lumbaris & abdominis regio adfligitur, perit appetentia, percipitur quoque compressio circa præcordia, color faciei rubicundus mutatur in lividum & flavum, alvus est adstricta, caput dolet, manus tremunt, extrema refrigescunt. Nonnulli ex medicis affectum pro calculo, alii pro cachexia & obstructione hepatis, quidam pro malo hypochondriaco habuerunt. Et quamvis multo & vario medicamentorum usu mali vehementia aliquantum remiserit, majori tamen atrocità circa æquinoctia semper malum est reversum. Nunquam ipsi secta est vena, tandem prudentioris medici consilio quater de anno venam pedis incidi curavit & Carolinarum usus ipsi fuit commendatus, ita per DEI gratiam longo tempore a vehementia mali immunis factus est. Ecquis est, qui re bene considerata addubitare velit, immanes hos, qui præcordialem & abdominis regionem fatigarunt, spasmos a plethora & sanguine in

visce-

visce
vena
matu
vir p
& ve
tem
tur,
lumb
itaqu
ra &
ta pe
petit
ter in
sculu
male
gnati
iam n
quam
per u
cand
etis r
non
usu, it
vis m
rabat
inflat
rioris
grave
mana

MULTORUM MORBOR. CAUSA. 9

visceribus & plexibus mesaraicis stagnante, qui per sedis
 venas moliebatur exitum, subortas fuisse, quem utique &
 matura & crebrior venæ sectio potuisset avertere. Rursus
 vir plethoricus, quinquaginta annorum scarificationibus
 & venæ sectioni olim aduetus, quæ ob provectiorem æta-
 tem jam a medico dissuadetur, ne vires corporis depasca-
 tur, post annum fixum & acerbum dolorem in regione
 lumborum percipit, qui censetur a calculo esse, ad hunc
 itaque depellendum varii generis diuretica, etiam calidio-
 ra & juniperina & spiritus minerales acidi dati sunt. Secu-
 ta postea est lenta febris, cum ingenti virium languore, ap-
 petitu prostrato, urina purulenta. Post mortem ren dex-
 ter in abscessum abiisse inventus fuit, qui simul totum mul-
 sculum psoas exulceravit. Discimus ex hac historia, quam
 male dolor lumborum, qui ut plurimum fit à sanguinis sta-
 gnatione, habeatur pro calculo, cum tamen hic majoris et-
 iam magnitudinis in renum substantia subsistens, ne quic-
 quam doloris procreet, sed tum demum, quando iter suum
 per ureteres conficit. Cuius etiam prudentiori dijudi-
 candum relinquimus, num venæ sectio maturior, subjun-
 ctis nitrosis & absorbentibus, hunc morbum & mortem
 non potuerint avertere.

§. VI.

Quenamodum vero ex intermisso venæ sectionis
 usu, ita etiam ex ea largiori, vel intempestive celebrata, gra-
 vis morbus vel etiam ipsa mors consequi potest. Labo-
 rabat vir quadraginta aliquot annorum diu ex ventriculi
 inflatione, quam mala diæta sibi contraxit, alvique erat du-
 rioris, texturæ sensibilioris & natura debilis. Hic, propter
 graves occurrentes animi commotiones, per aliquot septi-
 manas quiete, appetentia & viribus privatus fuit, post varia
 B data

data remedia. admiffa tandem fuit venæ feftio, quæ pejus fe habuit & mox exspiravit. Quid hic potuit imprudentius excogitari, quam in viro extreme debilitato venæ feftionem concedere, quæ virium reliquias una cum fanguine fimul fuffulit. Nunquam enim corporibus exhauftis luadenda eft fanguinis miffio, ubi vires diuturno animi moerore fractæ & enervatæ fuerunt.

§. VII.

Puerpera triginta annorum, manu obftetricis imperita in extrahenda fecundina læfa, de dolore in pube conqueritur, accedebat febris, per lochia fanguis fufficienter purgatus fuit: ob inflammationem præcavendam intra fex dies tribus vicibus & fingulis largiffimam venæ feftionem admiffit, remanfit lentus calor cum fumma virium proftatione, vigilia, poft mortem nihil fere fanguinis in vafis majoribus fuit repertum, fed profundior tantum nigra macula in collo uteri. Quis non animadvertit imprudentiffime hic toties reiteratam fuiffe fanguinis miffionem, quæ omnem fere fanguinem confumfit, quo tamen utique opus fuiffet ad inflammationem refolvendam, nam ftas fanguinis in vafis inflammatoria, non aliter, nifi fanguinis & citiori & crebriori adfluxu removetur, unde fanguine, plus quam par eft, fubtracto fanguis fubfiftens ut putrefcat neceffariam eft. Alia puerpera triginta & aliquot annorum, obefa, nimio laborabat lochiorum fluxu, nihilominus in manu aliquoties fefta fuit vena & laxantia data, quibus ita emaciata & exhaufta fanguine ac viribus fuit, ut lentus calor, cachexia, tumor pedum per dimidium fere annum ipfam corripuerit, bona tandem diæta & cœli mutatione reftituta. Quod fi enim fanguinis nimium fubtrahitur, non tantum vires, quæ

MULTORUM MORBORUM CAUSA II

digestioni & excretionibus præstant, consumuntur, sed & a nimium exinanitis vasis pori ac meatus viscerum & emunctoriorum subsident ac clauduntur; & hac ratione ex obstructione & induratione viscerum longus, gravis, periculi plenus morbus nascitur.

§. VIII.

Ingens etiam est illud damnum, quod imprudentem validiorum emeticorum & purgantium usum consequi solet. Quam heroica & præstantissima virtutis circumspicte emeticum datum est medicina: tam noxia & perniciosa est, si ea non recte utimur. Nihil tam subito ventriculæ inflammationes & violentos ac funestos spasmos conjicere potest, quam validius sine ratione datum emeticum. Novimus plures, qui, cum a vehementiori iracundia se male habent, sumto ad expurgandam bilem emetico, ventriculi inflammatione correpti, enecati fuerunt. Vir triginta aliquot annorum, sanguineæ complexionis & habitudinis spongiosioris, liberaliori & continuato vini spirituofo potu se exercuit, aliquot post diebus corpori, propter incitatioem motum sudore perfuso, copiosum frigidum potum immittit, a quo mox male se habuit. coorta febricula & anxietate, cujus avertendæ causa emeticum antimoniales prosapia sat potens oblatum fuit: vomuit, sed anxietas, inquietudo & ardor circa præcordia, cum summa virium prostratione, aliquot dies sequebatur, tandem convulsio & mors. Facta sectione ventriculus mire inflammatus repertus fuit. Quis non perspicit, nullam plane hic adfuisse propinandi emeticæ indicationem, quod vel jam a frigidiori potione fa-

etiam inflammationem exacerbare, vel eam, in ventriculo ad illam disposito, excitare debebat.

§. IX.

Femina sensibilioris & teneræ constitutionis, spasms hysteris obnoxia, tumidam & cachecticam faciem habens, sumsit emeticum, quod vehementes vomitiones movebat, non multo post caligant oculi & plenarie visio amittitur, neque restituta fuit. Quis non hic clarissime intelligit, pessimi hujus mali causam fuisse tortius vomitorium in femina, quæ jam laborabat spasms, quibus ordinario sanguinis & feri copia ad caput fertur, quod, cum jam ipsa in operatione violentius factum fuit, a sanguine stagnante serum secessit per poros & descendens ad nervorum opticorum thalamos, eos comprimendo, inmedicabilem hanc læsionem oculis attulit.

§. X.

Quidam sanguine plenus, annorum quadraginta & simul hypochondriacus, spongiosi corporis habitus, vere, cum nondum sanguinem misisset, sumsit purgans cum emetico, quod ultra viginti sedes excitavit, nox erat inquietata, mane cum surgeret & frigidæ aeri sese exponeret, protinus in maximas anxietates, virium languorem, vertiginem cum extremorum refrigeratione & tremore, incidit, lecta fuit vena & datis diaphoreticis & confortantibus paulatim symptomatum atrociam sese remisit. Plethoricis atque hypochondriacis nunquam fortiora purgantia dare expedit, eo, quod fortes spasms concitando, cum vehementia sanguinem in partes pellant, ubi congestus magnis malis procreandis idoneus est. Virgini ex defectu mensium laboranti, eo tempore, quo natura incipit spasms uti ad superfluum per uterum expurgandum, ex

MULTORUM MORBORUM CAUSA. 15

ex medici consilio datum fuit emeticum validum, a quo quidem vomuit, sed cruorem copiosum, cum lipothymiis, nihilominus tamen, magna cura adhibita, vitam servavit. Non levis in praxi error est, dare eo tempore, exagitantia, emetica & purgantia, quo natura in motu est & molimina spastica facit ad sanguinis evacuationes, quæ neque turbari, neq; ad alia inconvenientia loca facile transferri debent.

§. XI.

A noxa emeticorum remediorum veniendum est ad da-
maum, quod validiora purgantia data adferunt. Feminae
cachecticae & valde repletæ, obesæ, quæ pedes habebat
tumidos, exhibetur purgatio, quæ drachmam semis ex-
tracti panchymagogi Crollii & grana octo resinæ gialap-
pæ habebat, quarum usum mox cum cardialgia atrocia
tormina excipiebant, altero die nec manum nec pedem
poterat movere, memoria quoque erat imminuta. Non
aliunde hujus mali origo, quam a forti purganti petenda
est, nam gialappæ resina firmitus intestinorum tunicis ad-
hærescens, ingentes sulcitat spasmodicas contractiones,
quarum vehementia impurus & serofus sanguis ad caput
& spinalis medullæ principium pellitur, ubi periculosa
feri stagnationes hæc mala protulerunt. Femina teneri-
oris & sensibilioris texturæ, sub principium autumnii in-
febrem catarrhalem cum coryza, tussi, alvo adstricta &
glandularum tumore incidit. Præter pectoralia & emol-
lientia datur quoque purgans, quod mercurii dulcis gra-
na decem & extracti Panchymagogi Crollii grana vigin-
ti habebat, hoc sumtum de nocte incredibiles fecit anxi-
etates cardialgicas cum vomitu viridi, ventrem quoque
tormina fatigant, cum aspectu faciei miserrimo, ut cre-
deres

deres illam morti vicinam. Clystere infuso ex lacte & carminativis & supra dato cremore hordei cum diascordio Fracastorii & oleo amygdalarum dulcium, sedibus aliquot sublecutis & sudore oborto melius se habuit. Non dubitandum est, quin intempestive hoc casu datum purgans symptomatum horum gravium causa fuerit: nam quandocunque natura est in motu, & spasmi adsunt ad aliquid expellendum, alvusque simul ob spasmos dura & contracta est: tunc consultum nunquam acri stimulo membranofas ventriculi & intestinorum partes exagitare. Multo vero deterior res est, ubi acidi corrosivi prima in rege humores resident, qui juncta acrimonia purgantium nervos præcordiales vehementer adfligunt, unde anxietates & id genus plura pathemata.

§. XII.

Infans aliquot mensium a nativitate bene se habuit, dormivit & per alvum excrementa reddidit. Mentis tepido, sub accessu dentitionis, male se habet, alvus non bene respondet & excrementa secedunt viridia, corpus calet; inquietus est, ingeruntur multa & varia remedia, frequentius quoque offertur ad alvum laxandam pulvis radicis gialappæ ad grana sex cum syrupo rhabarbari, clysteribus quoque crebrius alvus tentata, sublecutæ fuerunt eum febre convulsiones & mors. Tametsi dentitio in infantibus facile funestas convulsiones producere possit, minime tamen adprobamus hanc methodum, quando omnia sunt propter dolorem in spasmo, motu & contractione, acria quod dentur purgantia & copia ingeratur medicamentorum, eo quod hæc spasmos graviores efficiant & naturæ vires mirum fatigent, potius dolor blande demulcendus est anodynis, diaphoreticis & nervinis & cly-

MULTORUM MORBORUM CAUSA. 15

& clysteres blandi ac oleofi injiciendi, hinc, remittente dolore & spasmo, sava symptomata sponte quiescunt vel facile avertuntur. Auro enim carior debet esse hæc practica regula, naturam a morbo irritatam non ulterius acribus medicamentis esse irritandam. Novimus infantes, quibus, cum alvus non recte responderet, datum ex gialappa purgans aliquoties ita dejecit intestinorum tonum, ut alvus nunquam ad pristinum statum redierit. Nihil enim pejus est, quam ventriculi & intestinorum tonum infantium purgantibus pervertere, quo salvo & in-columi ipsi optime valent, quo deperdito semper eorum vita & sanitas periclitatur.

§. XIII.

Sanus & robustus homo, tempore verno, post venæ sectionem petit, præservationis causa, a medico purgans, quod constabat ex extracto hellebori nigri, gummi guttæ, resina gialappæ, trochiscis alhandal ana granis octo: forma pilularum sumsit, inde anxietates passus est cum duobus vomitibus & quatuor sedibus, circa vesperam, pulsus fit celer, siti afficitur, nox est inquieta. Medicus altero mane accersitus, existimans multos pravos succos in primis viis latere, qui non sufficienter evacuati essent, iterari hoc purgans jussit, sed secuta fuerunt ingentia tormina, cardialgia & colicæ inflationes, aliquot sedibus subseditis, sed appetentia dejiciebatur & summus aderat virium languor, juscula data fuerunt hordeacea, melius quidem se habuit, sed ex eo tempore nunquam non de-tensivis flatulentis, mala digestionem & alvo non recte respondente conquestus est. Hic casus nos docet & insimul admonet, purgantia fortiora, etiam in sanis corporibus, ventriculi & intestinorum motum peristalticum ac tonum

tonum ita lædere & invertere posse, ut ad eum reparandum non facile rursus locus detur: sique id præstant in sanis & robustis corporibus, multo magis offendent imbecilliora. Et hæc quoque historia veritatem *aphorismi XVI. Sect. IV.* qui est: *veratrum periculosum est sanas carnes habentibus & aphorif. XXXVI. Sect. II. sana habentes corpora, dum medicamentis purgantur, cito exsolvantur, eximie corroborat.*

§. XIV.

Intempestive quoque data fudorifera morbo præbere posse causas; selectiores observationes & morborum clinicæ historiae luculenter testantur. Vir sanguine plenus & robustus, quadraginta annos natus, ante sanguinis missionem vel alvi ductionem, cum ex dolore tensivo scapulae dextræ laboraret, sumisit a medico tincturam bezoardicam, cum spiritu cornu cervi succinato mixtam, paulo largiori dosi, lecto probe tectus circa noctem & summo mane, non sudavit, sed dolor scapularum non mitior, sed potius gravior redditus, in consensum pertraxit colli musculi, ut in nullum latus flectere posset, jungebatur ingens dolor capitis in latere dextro, quem postea sequebatur acris defluxio calida ex oculis cum rubore diuturna, adhibita venæ sectione & purgatione, nec non admotis pediluvii & infusis herbarum calidis, quæ transpirationem movebant, se remiserunt quidem hæc symptomata, defluxio autem ex eo tempore mansit in palato per annum & ultra, cum perpetuo fere uvulæ delapsu, cui malo tabaci fumus tandem egregie succurrebat, nihilominus, humida regnante tempestate, hæc relaxatio mox fauces & uvulam rursus petebat. Quæ vitia non aliam agnoverunt originem, quam quod sanguine & succis repleto datum fuit cum

it cum regimine forte sudoriferum, quod cum impetu tenacem sanguinem in angustias vasorum & glandularum protrusit, ut adeo, circulatione sanguinis ita impeditiori facta serum per poros secedere coactum acres has defluxiones concitaverit. Femina præter morem gravi concitatur iracundia, sensit exinde anxietatem & constrictionem circæ præcordia cum appetentiæ dejectione artuumq; tremore. Sumfit ex consilio amicæ spiritum cornu cervi volatilem paulo liberaliori dosi & ad sudorem corpus composuit. Ab hoc tempore in artuum dolorem, universi corporis languorem ac lentum calorem diu adlignentem incidit, ut hæctica & phthisi laborare ab omnibus crederetur, lacte tandem caprino diluto cum infuso veronicæ & pulveribus nitrosis & bezoardicis & laxante ex manna vires, sed non in totum recuperavit. Quid absurdius hic potuit excogitari, quam calido sudorifero saburram biliosam primis viis inhærentem, quæ per sedes debebat vacuari, ad habitum corporis & nervorum systema propellere, ubi has torturas excitavit; saluberrimū enim est monitum sapientissimi medicinæ parentis *Hippocratis aph. 21. Sect. I.* per convenientia loca materiam, quæ educi debet, esse ducendam, sique loco remedii, quod sudorem movebat, oblatum fuisset clementer laxans cum temperante pulvere mixtum, immunis certe ægra a perniciosis huius symptomatibus vixisset.

§. XV.

Neque vero facile majora damna ac detrimenta in medicina, quam per opiatorum abusum, fiunt, in quorum confirmationem perpaucas hoc loco observationes placet inferere. Vir triginta annorum sanguineophillegmatici temperamenti per omnem vitam integer sa-

nus ac incolumis, vino Rhenano per frequentes compo-
 rationes se nimium opplevit, a quo tempore in alvi inci-
 dit fluxum aliquot septimanas durantem, cujus sistendi fi-
 ne, medicus porrigit pulverem, qui opium torrefactum
 capiebat, de quo intra viginti quatuor horas duodecim
 farnsit doses, quarum quævis duo grana opii habebat, quo
 facto minuebatur quidem nimia alvi dejectio, sed ingen-
 tes passus fuit anxietates, abdominis flatulentias, spasmos.
 fomaus erat inquietus, virium languor & digestio depra-
 vata fuit & subinde conquerebatur æger, totam ipsius na-
 turam esse in pejus mutatam & mire debilitatam. Diu du-
 rarunt hæc symptomata, ad quorum vehementiam tollen-
 dam plures medicorum in consilium sunt adhibiti, qui
 morbum habebant pro hypochondriaco & variis usi sunt
 remediis, sed plane frustraneo effectu, siquidem perpetua
 aderat ructuum & flatuum copia, anxietas, inquietudo &
 alvi crebrior cum dolore dejectio & tantus in ventriculo
 & ore acor observatus, ut aquam fortem æmulari videretur;
 juncto calore præternaturali, urina rubicunda cum
 sedimento, extremæ partes ut plurimum refrigerabant, &
 tunc in dorso sudor observabatur. Laboravit ex hisce
 symptomatibus jam per plures annos, frustra adhibito
 thermarum & acidularum martialium, absorbentium, deco-
 ctorum ex lignis aliorumque usu. Evidentissime apparet ex
 hac morbi historia, quod copia vinorum acidorum, quæ
 tuacitas intestinales læserunt, non minus, quam maxime
 per sinistram opii usum, ventriculi & intestinorum tonus
 ac motus ex toto fuerit destructus, cui unice gravia, quæ
 affligunt, symptomata, accepta referenda sunt. Simili
 quoque ratione annotavimus in femina, quæ ex dysente-
 ria laborans & præposere adstringentibus & opiatís tra-
 ctata

ſtata fuit, eadem fere ſymptomata. Dilcinus exinde, quam graviter opiata ventriculi & inteſtinorum tonum, quo nihil ad ſanitatē tuendam eſt præſtabilius, offendere poſſint.

§. XVI.

Tameſi vero innumera, quæ minus prudens opiatorum uſus intulit, mala compluribus obſervationibus à nobis notatis oſtendere poſſemus, ſuffecerit tamen adhuc duas memorabiles attingere. Vir quinquaginta annorum ſanguineus & boni corporis habitu præditus, podagra per multos annos detentus, incidit ob infortunium in dicturum mœrorem, cohibetur alvi fluxus cum virium languore, ciborum inappetentia. Medicus hiſce malis opponit aquam liliorum convallium vinoſam cum grano uſno extracti opii quotidie ſumendam, quod remedium per aliquot fere ſeptimanas continuat propter ſonnum paulo quietiorem redditum, ſed languor virium ingraveſcit, tudor fit frigidus, tandem pulſus fit celerior & ſimul debilis ac ſingultu accedente æger moritur. In diſſectione corporis hepar, quoad concavam partem, nigrum corruptum & ſphaceloſum inventum & latior macula nigra in dextro ventriculi latere, nec non in diaphragmate conſpiciebatur, exiguus vero in vaſis ſanguis reperiebatur. Quam inepte corpori raro ac ſpongioſo, cujus robur ventriculi & univerſi corporis mœrore fuit exhaustum, opiatum datum fuerit, ſaniorum iudicii relinquo. Alius vir triginta annorum, naturæ admodum imbecillis, ſenſibilis, hypochondriacus ob inſalubrem diætam sæpe incidit in anxiam ventriculi & præcordiorum inflationem, alvi eſt ſegnioris, & incredibilis in ventriculo aderat acor, quem ſubinde abſorbentibus contemperabat. Corripie-

ebatur sæpius vere & autumnò tussì diuturna humida, cum inquietis noctibus & alvo tardius secedente; ad catarrhum itaque sistendum & somnum quietiorem reddendum, datur crebrius dosis pillularum de styrace cum vel etiam sine stimulo aloetico laxante. Neque male cessit medicina nocte meliori secuta & tussì moderatori. Non multo vero post conqueritur æger de maximis angustiis circa præcordia & vomitu spontaneo ejicit vitcidam materiam brunni coloris, urgentibus anxietatibus affertur emeticum, quo ingens colluvies materiæ viscidæ, brunni coloris non sine euphoria ejicitur. A medicis hæc habita fuit pro atra bile veterum sive potius cruore ex vase brevi in ventriculum effuso & cum alimentis fermentatis permixto. Ejusmodi materiæ vomitiones etiam spontaneas postea semper fere incurrisse observatum fuit, quoties medicamentum, quod paucillum opii continebat, sumsit, at color materiæ, quæ vomitu rejecta fuit, brunus, portii succoladæ, quo non advertentibus medicis interdum usus fuit, debebatur. Nam sub febrili & catarrhali insultu ordinario strictior est alvus, quæ adhuc difficilior per opiatum facta est, unde ob ventriculi & duodeni atoniam auctam viscida & glutinosa, pinguis, qua gaudet succolada, massa diutius intestinorum tunicis adherens, tandem naturæ robore & stimulo addito ejecta fuit. Nos admonere hæc observatio debet, quod nec unquam nisi vel cum magna cautione in omni februm genere, nec non in corporibus hypochondriacis, opiata præbenda sint, ob id quod alvum retardando, impuras fordes in prima regione accumulent.

§. XVII.

Ab opiatís ad intempestivum & imprudentem chinæ chinæ abusum, ad coercendum februm impetum deveni-

niendum est. Profecto ex quo hoc alioquin incomparabile remedium orbi innotuit, non visa facile sunt maiora pericula & damna per medicinam humano generi, quam hoc cortice illata, cujus usus tempestivus & prudens ob vim tonicam & roborantem, non modo in febribus, quæ intermittunt, verum etiam in aliis magnis vitiis plane mirabilem adfert opem. Et solemus sæpius hoc in sermone usurpare: nullum remedii genus melius, quid sit ars medica, ostendere, quam corticē istū febrifugum, qui, quando recte & ordine, habito respectu ad corpus, causam morbi, tempora adhibetur, præstantissima sit medicina, quibus non consideratis, quando sine discrimine & promiscue præbetur, innumerabilium malorū sit causa. Res innumeris posset confirmari exemplis, si locus & tempus hisce recensendis vacaret. Perpaucas saltim non ita pridem nobis obvias historias adjiciemus. Vir triginta sex annorum ante annum laborans tertiana, chinam chinæ copiosius sumit: febris est suppressa, sed mensis spatio revertebatur & sæpius atque iterum ex eo tempore dolore circa costas spurias, ab uno hypochondrio ad alterum vergente, tentatus fuit, præterea cordis palpitatio, difficultas spirandi, oppressio constrictiva in pectore, conatus ad vomendum frequenter ægrum fatigant. Ira quando corripitur, ingens æstus, vertigo, gravitas capitis, caligo oculorum, quibus nihil ferme ob maculas exterius obversantes cognoscere potest, sopor & fluxus sanguinis quandoque e dextra nare accedunt. Quando dolor abdomen adiligit, ipse in regionem usque lumbarem pervadit, quæ quasi flatu impleta & tensa cum refrigeratione percipitur, & tunc flatibus abdomen intumescit, quibus per alvum transmissis malum mitescit. In artubus, item in humeris, sentit lub-

inde dolorem vagum & ingentem in pedibus languorem & impotentiam. Thermis Carolinis & pillulis nostris balsamicis & roborantibus stomachicis, Dei ope concurrente, tandem sanatus fuit. Affectus unanimi medicorum consensu habebitur pro hypochondriaco, neque is alius est, quia flatulentis & spasticis constrictionibus abdominis imo universi corporis, quibus natura hujus mali continetur, ægrum exercet, ob spasmos vero fiunt pressiones & congestiones sanguinis ad caput aliaque loca, unde symptomatum ratio petenda est. Ex quo apparet, turbatum febrilem motum per adstringentia, neque prius visceribus ab infarctu viscidorum humorum liberatis, neque materia febrili expulsa, chinam chinæ tam graviter tonum ventriculi & intestinorum lædere posse, ut affectus isti spasmodici, qui vulgo dicuntur hypochondriaci, resurgant, qui, si non matura succurras medicina, in viscerum inexpugnabiles obstructions verentur & insanabiles fiunt.

§. XVIII.

Neque vero alienum, sed operæ potius precium videtur hanc in rem adhuc unum casum in medium adducere. Femina succi plena, sanguinea, in optimo ætatis flore constituta, per omnem vitam alvum habuit adstrictiorem & acidis, præsertim ex citrio malo, multum delectabatur, incidit, ab insalubri diætâ & aura nocturna frigidiori, in febrem tertianam, quæ post tertium paroxysmum china chinæ fuit sublata, remansit vero languor, inappetentia, dolor tensivus præcordiorum ac hypochondriorum, aspectus faciei miserabilis, pedes vero & abdomen ita successively pauco tempore intumuerunt, ut hydropica ab omnibus censeretur, emeticis, amaris,

maris, diureticis & roborantibus sanata fuit. Causam hujus mali in nihil aliud, quam in nimium & interpestivum chinae chinae usum rejiciendam puto, quæ, præsertim in habitioribus, infarctus viscerum augendo & tonum partium debilitando sanguinis & lymphæ circulum, præsertim in pedibus & abdominis regione, signiorem & impeditiorem faciunt, unde ingentes feri in habitum corporis porosum fiunt recessiones.

§. XIX.

Neque levis est noxa, quam mercurialia, salivationis sine adhibita, corpori adfricare solent, plurimorum malorum fundamentum constituendo. Quam in rem etiam juvat casum hoc loco proponere, qui adhuc sub nostris manibus versatur. Vir quadraginta annorum, macilentioris habitus, ob assetam duram & salsam diætam, non adeo benignos succos in venis fovens, inficitur ex impuriori venere maligna lue, quæ artus & caput acerbissimis doloribus & tophis excruciat. Postquam plurima incassum data fuerunt, tandem ad salivationem deventum est, quam argento vivo, intus & extus usurpato, promovere annisi sunt, sed plane non fuit levatus, potius ab eo tempore de perpetua tenfioe, duritie abdominis, alvi tarditate & urinæ difficultate ac suppressione conqueritur, & nisi balneis emollientibus nitrosis & balsamicis carminativis ac diureticis & laxantibus opem feramus, alvus dura, inflata & densa manet ac multum molestiæ procreat, reliqua symptomata, ut tophi, dolores acerbi capitis & artuum, remedium a nobis datorum ope, sublata sunt, tantum quod illa noxa & spastica strictura, quæ in membranis intestinorum & vesicæ remansit, nondum ex toto vincipotur.

potuerit. Novi feminam generosam, quæ a mercuriali salivatione per plures annos molesto ptyalifino laborat, capitis imbecillitate & dolore sæpius ad dentes atroci revertente, pedes plerumque sunt frigidi, parum appetit & corpus marcore conficitur. Atque adeo ex hisce vel satis evidenter apparet, mercurium non esse tam insons & innoxium remedium, ut imperiti volunt. sed satis potens & validum in concitandis gravibus malis, si eo velut heroico, cujus dexter usus magnam prudentiam desiderat, abutamur. Vix enim datur in rerum natura simile remedium, quod tam valide, stringendo nervos ac glandulas, humores lymphaticos in motum fortio-rem ciere atque in palati & faucibus glandulosis vel etiam capite congerere, præter argentum vivum potest, cujus operatio ex parte est constrictorio spastica, ex parte relaxatoria, unde lymphæ congestio.

§. XX.

Denique innumera mala sunt, quæ ab adstringentibus incaute adhibitis ad sistendos nimios sanguinis vel etiam alvi fluxus proficiuntur. In memoriam incidit casus, ubi vir sanguine & succis plenus, Baccho & Veneri admodum deditus in nimium hæmorrhoidum, cui adfuetus erat, profluvium dilapsus est. Medicus in consilium accitus ipsi præferibit electuarium ex conferva rosarum, semine hyoscyami, hæmatite, semine papaveris albi, quod larga satis quantitate sumit, sistitur fluxus & mens simul emovetur ac turbatur, non multo post incipit venter intumescere & verus fit hydrops. Ratio non adeo difficilis sed in promptu est, nihil enim in lædendo ventriculi & viscerum tono potentius est narcotico & quia jam in hæmorrhoidario ni-
mia

ma venere & vino debilitato, hepatis & omnium viscerum adfuit labes ac imbecillitas, effectum utique est, ut hepar & lien, quæ obstructionibus sunt opportunissima crassis & lentis succis infarcta, liberum lymphæ circum ac iter intercipiendo, feri secessioni & vasorum lymphaticorum ruptioni causam atque occasionem præbuerint. Et, cum medicus curationem hujus morbi validioribus purgantibus adgrediebatur, nostro quidem iudicio plus detrimenti, quam emolumenti attulerunt, nam viscera indurata & infarcta & vires imbecillæ medicamenta solventia, quæ vacuandis crassis & lentis humoribus idonea sunt, non facile admittunt, in minori vero dosi nihil aut parum opis conferunt, sed semper imbecillior ex horum usu fit corporis natura & ventriculus magis læditur.

§. XXI.

Mensium fluxus & fluor albus in feminis paulo fortioribus adstringentibus & externis & internis cohibitus, quæ non profert mala? gignuntur inde varia in uteris tumorum & ulcerum genera, scirrhi, phlegmones cancri & hujus generis plura, quæ recensere nimis longum esset. Placet hanc in rem sequentem historiam adferre. Quadraginta annorum femina, tenerioris & sensibilioris texturæ, diæta minus salubri & incauta utens, alvo laborat obstructa, capitis dolore & præcordiorum tensione, excernit instar albuminis ovi per uterum materiam singulis mensibus, quæ procedente tempore coloratior & acrior facta est. Medicus, præmissis purgantibus, utitur Grammaniana tinctura, quæ ob saturni saccharum & vitriolum martis sistebat hunc fluxum. Ab hoc vero tempore ingenti anxietate præcordiorum, languore, inquietu-

D

quietitudine & dolore lumborum premitur accipit: sudoriferum & inde universam corpus maculis rubris perfunditur, hinc anxietas præcordiorum & internus calor ex parte minuitur. Quando corpus frigore excipitur, purpura protinus recedit & pristina symptomata revertuntur. Tandem usu bezoardicorum purpura corpus deserit, & fluor albus revertitur. Quibus docemur, nunquam tuto adstringentibus sisti fluxum, sed materiam, quæ in vitio est, dum ad alia & interiora loca fertur, graviora suscitare pathemata. Discimus quoque ex præfata morbi historia purpuram sexui feminino adeo familiarem morbum, ex lymphâ putrida & corrupta maxime suam originem & incunabula trahere.

§. XXII.

Phthisis vera, quæ nunquam sine pulmonum exulceratione est, plerumque originem debet hæmoptysi, quando ipsa a medicis validioribus adstringentibus tractatur, quæ sanguinem ad hoc debile viscus ex inferioribus congestum, fortiter coagulant, inque motu ac circulo sistunt, unde dura oboriuntur tubercula, quæ cum tempore exulcerantur & instar carcinomatis pulmonum substantiam depascuntur. Temporis ratio non permittit per singula ire morborum genera & errores in praxi commissos ostendere; plures adhuc restarent detegendi, qui circa topicorum usum occurrunt: sed quia jam alio tempore pernobile hoc argumentum a nobis tractatum fuit, hinc candidum lectorem eo remittimus.

§. XXIII.

Ex hisce itaque adductis & probe perpensis liquidissime constat, nos non sine ratione medicos imperitos inter causas & fabros morborum constituisse. Oportet
dum

dum certe vehementer foret, ut res aliter sese haberet. At vero de veritate rei luculentum testimonium præbent tot morborum historiæ, si modo paulo curatori studio ac diligentia conficerentur. Nam sæpe sæpius facto ægrotantis scrutinio obtingit, ut mali, præsertim chronici, cautas ac fundamentum medicus sua præpostera medicina & methodo fuerit. Et jam suo tempore hac de re conquestus est *Hippocrates dum de viâ acutorum § XIV. prodidit. Novi medicos maxime contraria facere his, quæ fieri oportebat.* Sicut vero nihil tam noxium & exitiosum est, ex quo non utilitatis quidam fructus peti possit: ita etiam non terentior lux vel majus incrementum universæ præxeos studio accedere poterit, quam si quisque medicorum omni candore, fidelitate ac diligentia ejusmodi calculus, ubi medicina male successit vel damnum intulit, observet, annotet ac citra læsionem ullius & cum silentio eorum, quos res tangit, in publicum proferat. Idem nobiscum sentit *Hippocrates L. d. viâ acutorum §. IV. Videtur mihi digna esse, quæ scribantur maxime hæc, quæ a medicis ignorantur scitu commoda & quæ magnas utilitates aut magna detrimenta adferunt.* Etenim ejusmodi observationum si copiam haberemus, certe futurum esset, ut longe majora incrementa ars & doctrina nostra salutaris ab hisce capere posset, quam ab ullo alio præsidio vel doctrinæ genere umquam factum fuit.

§. XXIV.

Reliquum jam est, ut causas explicem, quare medici tam facile & tam frequenter in medendo delinquant & noceant. Princeps quidem & primaria causa hæc procul omni dubio est, quod ea, quæ ad bene medendum pertinent, ignorent & hæc quoque a sapientissimo nostro

D. 2

Hip:

Hippocrate lib. de vet. Medic. §. 16. allegatur, cum ait: quapropter operosum est, ita exacte medicinam condiscere, ut parum in alterutram partem delinquas, quanquam ego etiam eum medicum vehementer laudarem, qui parum delinquat.

§. XXV.

Sunt vero maxime quaedam præjudicia, quæ plurimorum animos invaserunt in causa multorum errorum. Plurimi sibi persuadent, medicamentum in se & sua natura quidpiam salutare custodire, quod salutem in morbis adferat ægris, unde non facile exitiale damnum ab ipso expectant, sed potius credunt, medicamenta pugnare adversus malum in corpore, unde etiam non desistunt eorum copia ac varietate vim morbi expugnare. Denique & hoc malo præjudicio laborant, ac sidentur remedia certo morbo curando propria & accommodata. At vero in iis omnibus toto cælo errant: nam optimum etiam alimentum, & quod naturæ congruum & amicum est, imbecillo & in vigore morbi constituto corpori obest, multo itaque magis, si non recte eo utamur, id præstabit medicamentum, quod neutiquam naturæ amicum est, sed eam alterat & corporis statum, ut Hippocrates loquitur *lib. de locis in homine permutat*. Neque ignorari debet, validiora & sic dicta heroica, quibus ars multum in retundenda rebellium morborum vehementia præstare potest, veneni quidpiam secum fovere, quod majori dosi celeriter universam motuum vitalium œconomiam penitus destruere potest; veluti res clara ac evidens est de acrioribus purgantibus, emeticis, narcoticis & de iis, quæ ex regno minerali mercurialis profapiæ sunt.

§. XXVI.

§. XXVI.

Denique non minimo præjudicio laborant medici, quod nimium fideant libris & auctoritatibus aliorum in praxi medica: nam quando perspiciunt, medicamenta in morbis mirifice laudata vel morborum adjectas curationes, statim hæc ipsa imitantur & similem sibi effectum pollicentur. Verum enimvero provide certe & caute utendum libris practicis est, & magno judicio legi & ad severum unguem excuti debent, hinc doctissime a *Damasceno aph. 2. & 3.* dictum est: *operari secundum libros absque perfecta ratione & solerti ingenio molestum est: quod videlicet ingenium solers ac perspicax juvet artem, ut idem ait, hebes vero ac torpidum contrariam omnino efficiet.* Nam climata, eorum qui practica ediderunt, valde differunt, differt & hominum victus & vivendi ratio, differunt etiam anni tempora & morbus ipse, qui alio tempore alium induit morem ac genium, hinc non eodem modo cura vult tractari.

§. XXVII.

Denique inter causas, quare medicus multum damni sua medicina corporibus invehat & hæc non infimi momenti referenda est, quod pauci norint, naturam corporis nostri esse optimam morborum medicatricem, ut ab *Hippocrate in Epidem.* præclare dictum est, quæ & sanitatem in nobis tuetur & morbos pellit & per convenientia loca debito ordine ac tempore, perniciose quod est de corpore separat. Quare ob id *Hippocrates Lib. I. de arte:* multos quidem sine medicis, verum non sine medicina curatos esse ingenue confitetur. Hanc vero methodum hunc ordinem, has leges, hos motus, quibus natura sua

sponte morbis medetur, paucissimi medicorum sciunt, observant, tuentur ac imitantur, alias non tam præcipitanter agerent nec copia medicamentorum agros obruerent & infirmarent, neque medicamentis vel arti effectum, qui solius naturæ opus est, tribuerent & sibi vendicarent.

§. XXVIII.

Tum in eo admodum delinquere & nocere, qui medicinam faciunt, multoties observatum fuit, quod in mendo non tanta, quanta opus est, solertia & cura ad ægrotantium vires, robur vel eorum imbecillitatem, sensibilitatem respiciant, in quo tamen innoxia & salutaris praxeos plane præcipuum momentum consistit, quod maxime *Hippocrates* in suis curationibus urget, cum passim in scriptis suis velit non tantum in medicina, sed etiam in victu administrando ad vires attendendum esse, adeo ut quod robusti superare & ferre possunt, debiliori natura præditos vehementer lædant, sicut id patet in *lib. de victu acutorum* item *de prisca medicina*. Et *Lib. de locis in homine inprimis §. 55.* solerter & expresse id monet, ut fortibus fortiora, debilibus debilia medicamenta exhibeantur. Multum quoque delinquere solent, quod quando animadvertunt, medicamentum homini nihil grave patienti vel etiam in morbo chronico non nocere, idem velint dare, si vehementer viribus dejectus est, vel ex gravi morbo laborat. Et ut exemplo rem confirmemus. Inter alimenta juscula nutritiva, vinum, inter medicamenta sal volatile oleosum, liquor spirituosus non facite illi, qui leviter vel etiam ex morbo chronico laborat, noxam adfert, quæ tamen gravissima erit, si homini debili

bili & in acuto ac periculoso morbo constituto & ubi natura est in vehementi motu, hæc ipsa exhibeantur. Et placuit mihi hanc in rem bene quadrans insignis locus, qui extat apud Hippocratem Lib. de vet. medic. §. 17. Non manifesti sunt mali & plurimi medici, quum curant homines, nihil grave patientes, in quos, si quis etiam maxime delinquat nihil grave faciat. Sunt autem multi tales morbi, & multo sepius, quam graves, hominibus accidunt. In talibus sane delinquentes non sunt manifesti idiotis hominibus. Ubi vero obtrigerit magnus & fortis & periculosus morbus, tunc ipsorum delicta & ars omnibus in conspectu sunt.

§. XXIX.

Ultimo loco & temperamentum medici, quo quisque gaudet ad perversas morborum curationes multum contribuit, ut scite non minus ac vere Baglivius Lib. I. Cap. III. prodidit, dum ait: sæpe Medicus natura timidus & melancholicus, vel temperamento præditus, ut ajunt, frigido & humido, ob naturalem sui animi habitum, abhorret a remediis spirituosis, volatilibus; impetum facientibus, aliisque potentioribus; omniumque morborum curationem adgreditur per medicamenta humectantia, infrigidantia, pacem humoribus conciliantia & reliqua minus activa. Contra, qui temperamento fuerit calidus, biliosus, natura impatiens, ferox. &c. posthabitis omnibus refrigerantibus ac levioribus remediis, nihil libentius præscribet quam volatilia, spirituosia, alcalia, aromatica, ferrum, ignem, vesicantia, purgantia vehementiora & similia maximi impetus & activitatis.

§. XXX.

Ut itaque non noceat, sed profit medicus opus est judicio, quod secundum edictum Hippocratis Lib. I.

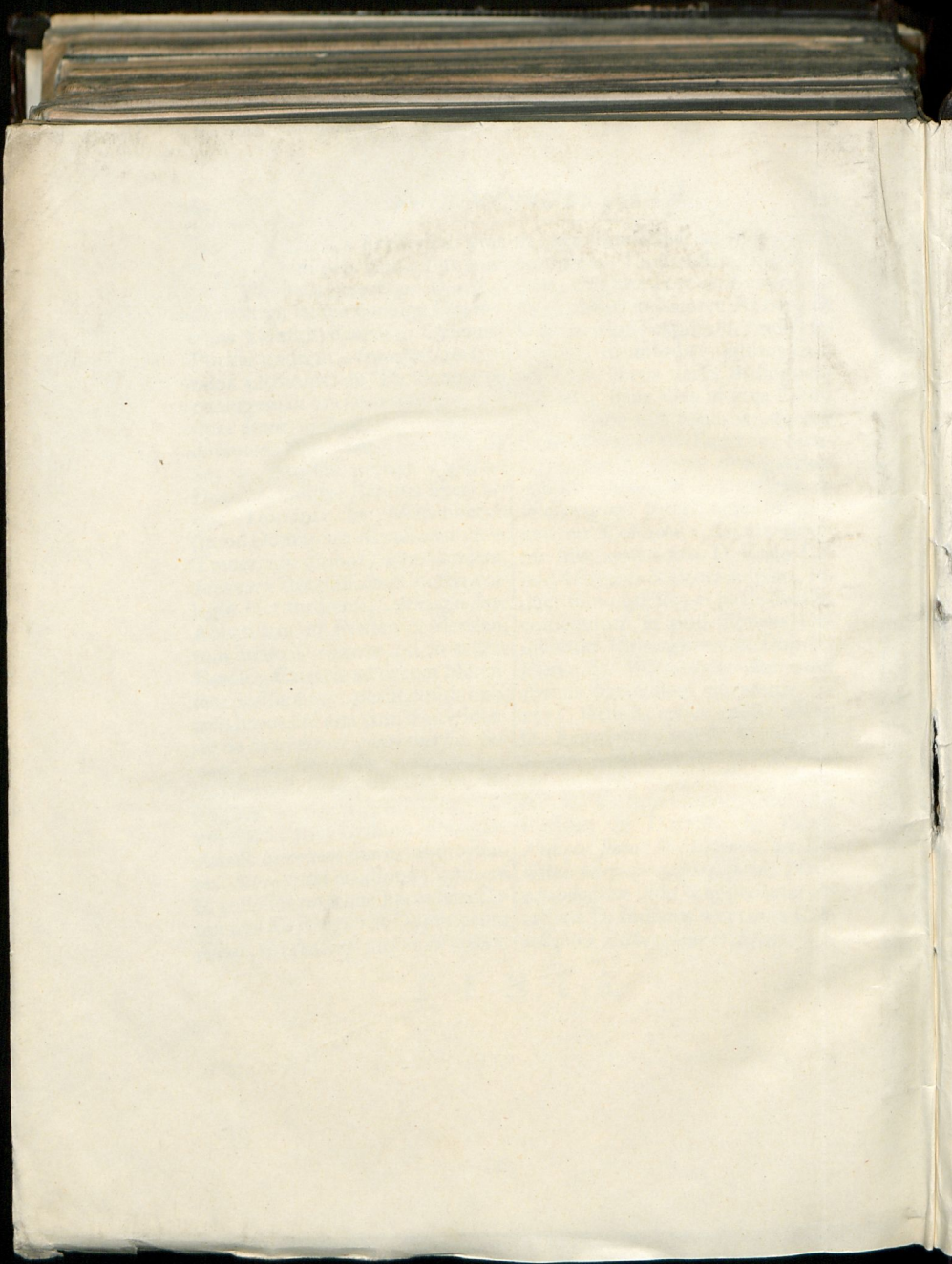
aph.

aph. 1. non adeo facile, sed difficile est, & optime idem gravissimus auctor *Lib. de vitu acutor. §. 2. Mihi placet, ut in universa arte mentem adhibeamus.* Etenim si ulla in arte accurata & longa deliberatione, consilio & circumstantiarum consideratione opus est, profecto est in arte medica, nisi enim quis in specie hominis, qui laborat, naturam, ætatem, consuetudinem, regionem, temporis statum, victum ac morbi indolem, morem ac statum accurate consideret, quæ ad morborum curationem necessaria esse, tum *Hippocrates*, tum *Galenus Lib. II. de rat. vitæ. & Galenus in Comment. dixerunt*, prorsus ab scopo rectoque medendi sine aberrabit, cum non omnes nature, ut belle dixit *Galenus in Comment. & Libr. de componend. medicament.* eadem medicamenta postulent & quod uni salutare est, alteri noxium sit, futurum.

§. XXXI.

Ex quibus omnibus clarissime constare puto non sine ratione egisse nos, quando medici imprudentiam multorum & gravium morborum causam diximus. Nec illud quidem disimulandum puto, plures hic bono animo errare medicos, nec ipsos animadvertere, quod, vel quantum sua medicatione damnum attulerint. Cum enim in morbis illud non assequantur, quod salutariter ipsa natura molitur, nec ad remediorum, quæ exhibuerunt, indolem & operandi rationes satis attendunt, nec tempora dignoscere laborant, ea tamen exhibent, quæ ab aliis justo loco & tempore exhibita profuerunt: facile hinc fit ut securi ipsi metum maxime noceant, quum minimum verentur, & morbi contumaciam aut alterius & novi propullulationem accusent, quum tamen ipsi has tragedias adornarint. Adeoque concludimus cum serio voto ut omnes, qui salutem hominum procurare aliquando volunt, in id præcipue allaborent, ut sufficientem corporis humani & prædiorum, quibus illud juvare & conservare laborant, cognitionem sibi acquirant vere fundamentalibus in hunc finem studiis anatomicis & solidioris physicæ fideliter tractatis, ut ne cæci sint, sed cum optima conscientia optimos semper successus in praxi medica consequantur.

ULB Halle

3

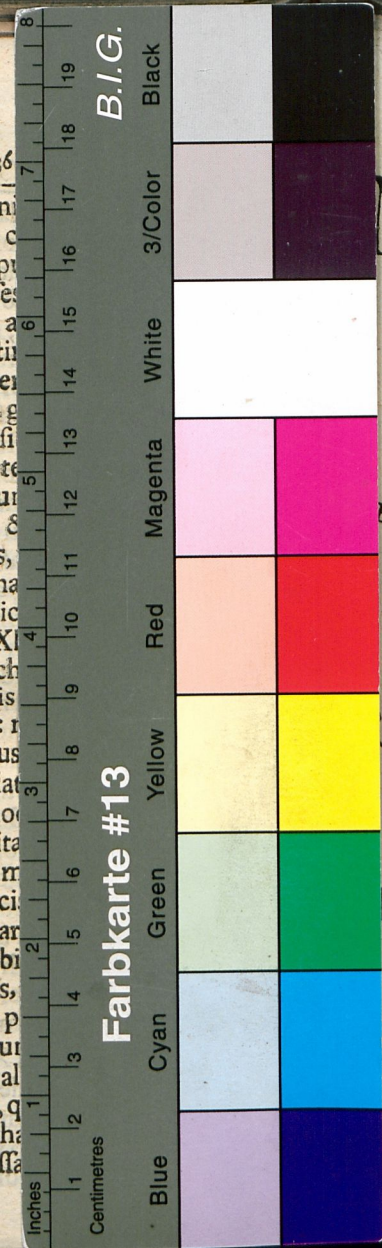
005 315 875

V718

20.
2. D. B. V.
DE

1711 J. 12

**IMPRUDENTI
MEDICATIONE
MULTORUM MOR-
BORUM CAUSA,**

44

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO CAROLO,
RUSSIAE PRINCIPE, MARCHIONE BRAN-
DENBURGICO, RELIQUA,

PRÆSIDE
FRIDERICO HOFFMANNO,
COLLEGII MEDICI h. t. DECANO,
PRO DOCTORIS GRADU
publice disputabit
AUGUSTUS GOTTLIEB KUPFFER

ad diem Septembris MDCCXV.
H. L. Q. C.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

